

(Darshan Singh, J.)

ਰੈਗੂਲਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਰੈਗੂਲਰ ਪੋਸਟ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੈਗੂਲਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(18) ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੰਮ-ਚਾਰਜ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੰਮ-ਕਾਰਜ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।

(19) ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਸਟਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਢੁਕਵੇਂ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਪੀ ਐਸ ਬਾਜਵਾ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੇ.

ਜਸਮੇਲ ਸਿੰਘ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ - ਜਵਾਬਦਾਤਾ

2004 ਦਾ CRA-S ਨੰ.1488-SB

ਅਕਤੂਬਰ 21, 2015

ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਐਕਟ, 1985 - ਐੱਸ. 15 ਅਤੇ 57 - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 8 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਲੈ ਕੇ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੂਰਾ ਭੁੱਕੀ - ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਰਿਕਵਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੋਹਰ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ - ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਗੈਰ-ਇਮਤਿਹਾਨ - ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗੈਰ-ਜਾਂਚ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੋਵੇਗਾ?

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗੈਰ-ਜਾਂਚ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਵਿੱਚ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮੋਹਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ, ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

5.5. ਰੰਗੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਰਿਆਲ, ਐਡੀ. ਏ.ਜੀ., ਪੰਜਾਬ।

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਜੇ.

(1) ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ 09.07.2004 ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜੱਜ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਸਮੇਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਜੁਰਮ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1985 (ਇੱਥੋ-ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 'ਐਕਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਅਤੇ ਸਮ ਮਿਤੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 'ਤੇ ਹੁਕਮ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ 1000/- ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਕੱਟਣੀ ਹੋਵੇਗੀ।

(2) ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਿਤੀ 04.06.2003 ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.1 ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗਸ਼ਤ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਬੂੜਾਂ ਖੁਰਦ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਲੰਬੜਦਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਥੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸਕੂਟਰ ਫੈਕਟਰੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਜਿੱਥੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਸਮੇਲ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਬੈਗ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਐੱਸਆਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਇਆ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖੇ ਬੈਗ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਚੂਰਾ ਭੁੱਕੀ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪੋਲੀਥੀਨ ਦੇ ਦੋ ਥੈਲੇ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ। ਹਰੇਕ ਥੈਲੇ ਵਿੱਚੋਂ 250 ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਦੋ ਨਮੂਨੇ ਵੱਖ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 7½ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਨਿਕਲੀ। ਨਮੂਨੇ ਅਤੇ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਸਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਲ ਵਾਲੀ ਛਾਪ 'RS' ਦੇ ਨਾਲ ਸੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਲੇਖ ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੋ ਐਕਸ.ਪੀ.ਏ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਵਰਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਮੋਹਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਮੈਮੋ ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਬੀ. ਰੱਕਾ ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਈ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਸਮੀ ਐਫਆਈਆਰ ਐਕਸ.ਪੀ.ਈ./1 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਸਬਾਨ ਦੀ ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਐਫ.

(3) ਥਾਣੇ ਪਰਤਣ 'ਤੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਜਾਇਦਾਦ ਸਮੇਤ ਗਵਾਹਾਂ ਸਮੇਤ ਐਸ.ਐਚ.ਓ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰ ਲਈ।

ਕੇਸ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਦੇ ਪਾਰਸਲਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੋਹਰ 'ਐਚਐਸ' ਦੀ ਛਾਪ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ, ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਇਲਾਕਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਰਜ਼ੀ

ਐਕਸ.ਪੀ.ਜੀ. (Daryagan Singh - I) ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੁਕਮ Ex.PG/1 ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਨਮੂਨਾ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕੈਮੀਕਲ ਐਗਜ਼ਾਮੀਨਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਐਕਸ.ਪੀ.ਐਚ. ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਚੂਰਾ ਭੁੱਕੀ ਦਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 173 (ਇੱਥੋਂ-ਬਾਅਦ 'ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਅਧੀਨ ਰਿਪੋਰਟ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(4) ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 18.12.2003 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪੈਰਾਥ ਲਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ।

(5) ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਪੰਜ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ।

(6) ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 313 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਬੇਕਸੂਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਝੂਠਾ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 04.06.2003 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਭੋਰਾਂ ਖੁਰਦ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਤਵੀਤਿਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ 'ਤੇ ਇਹ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(7) ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ।

(8) ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪੈਰਾਥ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(9) ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(10) ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਐਸ.ਐਸ. ਰੰਗੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ, ਸ੍ਰੀ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਰਿਆਲ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(11) ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਵਸੂਲੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਮੋਹਰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹ-ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਜੋ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸਨੇ *ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ* 'ਕੇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

(12) ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕੈਮੀਕਲ ਐਗਜ਼ਾਮੀਨਰ ਨੂੰ ਸੈਪਲ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਦਿਨ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇਰੀ ਦੀ ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(13) ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਹਿਮਤੀ ਪੱਤਰ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।, ਪਰ ਉਕਤ ਮੀਮੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਕਤ ਮੀਮੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੇ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਈ ਹੈ।

(14) ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 57 ਅਧੀਨ ਰਿਪੋਰਟ ਆਪਣੇ ਉੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਐੱਸਆਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 57 ਤਹਿਤ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

(15) ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਹੁਤ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਗਵਾਹ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.2 ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਪਿੰਡ ਬਰਾਮਦਗੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ 15-16 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਪੈਦਲ ਹੀ ਸੀ। ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ 8 ਕਿਲੋ ਭੁੱਕੀ ਲੈ ਕੇ ਪੈਦਲ ਹੀ ਇੰਨੀ ਲੰਬੀ ਦੂਰੀ ਤੈਅ ਕਰੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵੀ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਸੰਚਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

(16) ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.1 ਦੇ ਐੱਸ.ਆਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.2 ਐੱਚ.ਸੀ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ 8 ਕਿਲੋ ਭੁੱਕੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰੀਖਣ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਭੌਤਿਕ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਰਹੇ।

ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 57 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਲਿੰਕ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੜੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਨਮੂਨੇ ਕੈਮੀਕਲ ਐਗਜ਼ਾਮੀਨਰ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ

ਦੇਸ਼ੀ ਨਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(17) ਮੈਂ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ।

(18) ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਸਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਲੰਬੜਦਾਰ, ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਹਰੀਗੜ੍ਹ, ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜ਼ਬਤੀ ਮੀਮੋ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀਲ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗੈਰ-ਜਾਂਚ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਪਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੂੰ ਗਵਾਹ-ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਵਿੱਚ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀਲ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾਯੋਗ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਦੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ, ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

(19) ਇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਸੀਮਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰੇ। ਪਰ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਖੰਡਨ ਖੁਦ ਕੇਸ ਦੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰੋਕਾ ਐਕਸ.ਪੀ.ਈ. ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਐਕਸ.ਪੀ.ਈ./1 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਲਈ. ਅੱਗੋਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਤਾਇਆ। ਇਹ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ

ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਹਿਮਤੀ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਲੰਬੜਦਾਰ ਅਤੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੁਲਜ਼ਮ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਸਮੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਬੈਗ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਹਿਮਤੀ ਪੱਤਰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ,

ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.1 ਐਸ.ਆਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਹਿਮਤੀ ਪੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਿਹੜਾ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਸੰਸਕਰਣ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਮੋ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਖੁਦ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਭਾਵ ਰੁਕਕਾ ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਈ. ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰੁਕਕਾ Ex.PE ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੰਸਕਰਣ ਆਪਣੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਗੁਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਇਹ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਰਸਮੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰਾਫੇਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(20) ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.1 ਦੇ ਐਸ.ਆਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਪੋਰਟ ਪੀ.ਐਚ.ਜੀ ਚੰਦ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਸੰਸਕਰਣ ਦਾ ਖੰਡਨ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.2 ਐਚ.ਸੀ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ, ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਗਵਾਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 57 ਅਧੀਨ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਅਸਹਿਮਤ ਹਨ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 57 ਅਧੀਨ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ, ਇਹ ਵੱਖਰਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਪੱਕਾ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਹੀ ਪੀ.ਐਚ.ਜੀ ਚੰਦ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਉੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪਰ ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਗਵਾਹ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.2 ਐਚ.ਸੀ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(21) ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੁਲਜ਼ਮ, ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.5 ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਗਵਾਹ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.2 ਐਚ.ਸੀ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਤੱਥ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਸੀ

ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ, ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਥਾਣੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਅਤੇ ਰਿਕਵਰੀ/ਜਾਂਚ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਲਈ ਥਾਣੇ ਦੇ ਐਸਐਚਓ ਪੀਡਬਲਯੂ 5 ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। PW2 HC ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 57 ਅਧੀਨ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਭੁੱਲ, PW2 HC ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ੱਕੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਸਕਰਣ ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ।

(22) (*Darshan Singh J.*) ਸਿਰ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.2 ਐਚ.ਸੀ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਪਿੰਡ ਸਮੁੰਦਗੜ੍ਹ ਛੰਨਾ, ਥਾਣਾ ਸਦਰ-ਧੂਰੀ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬਰਾਮਦਰੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ 15-16 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਵਸੂਲੀ ਦਿਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼ਾਮ 4:15 ਵਜੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਪੈਦਲ ਹੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣ ਤਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਇੰਨੀ ਲੰਮੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਪੈਦਲ ਹੀ ਆਵੇਗਾ, ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(23) ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੀ ਅਗਲੀ ਕੜੀ ਵਜੋਂ, ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਗਵਾਹ-ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਸੰਸਕਰਣ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੀ ਮੂਲ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹਨ। ਉੱਪਰ ਦੋਸ਼ੇ ਗਏ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤ, ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਸੰਚਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਉ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(24) ਇਸ ਲਈ, ਮੇਰੀ ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। *ਸ.ਸਪੁ*

ਡਿਸਕਲੇਮਰ- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭੂਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ